

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Afdoening motie 98 'Een Versnelling in de Ontwikkeling van (Vervoers-)Knooppunten'	TELEFOONNUMMER	06-50036922
		E-MAILADRES	roel.van.huet@provincie-utrecht.nl
DATUM	20-09-2022	DOMEIN/OPGAVE	MOB
DOCUMENTNUMMER	UTSP-486857015-967	TEAM	EOV
VAN	Roel van Huet	PORTEFEUILLEHOUDER	Arne Schaddelee
NUMMER PS	PS2022MM75		
BIJLAGE	1. Rapport & Morgen Actualisatie Multimodale Knooppunten		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Op 10 november 2021 is door Provinciale Staten (hierna: PS) de Motie 98 'Een Versnelling in de Ontwikkeling van (Vervoers-)Knooppunten' aangenomen. Deze motie vroeg om zelf actiever regie te voeren op de ontwikkeling van (vervoers)knooppunten, naast het verstrekken van subsidies aan gemeenten en bij initiatieven van derden.

Het Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023 is voortvarend in uitvoering. In juni dit jaar zijn de prioritering en de rol vanuit de provincie geactualiseerd aan de hand van een advies van bureau & Morgen (zie de bijlage). Daarbij is ook een doorkijk gemaakt voor de periode na 2023, die als input voor het te ontwikkelen nieuwe Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029 gebruikt wordt. Wij nemen u in deze Statenbrief mee in de stand van zaken van het Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023 en geven een toelichting op de conclusies van de recente actualiseringslag waarbij sprake is van meer regievoering. Daarmee wordt invulling gegeven aan Motie 98.

Inleiding

Knooppunten worden steeds belangrijkere plekken. Mede door de hoge bereikbaarheid zijn dit interessante locaties voor de woningbouwopgave. Ook kunnen knooppunten een belangrijke rol spelen in het stimuleren van duurzaam reisgedrag. Zo kunnen knooppunten ontwikkeld worden van enkel 'overstaplocatie' naar 'verblijfslocatie' waar ontmoeting kan plaatsvinden.

Als provincie zullen wij onze prioritering regelmatig moeten evalueren en waar nodig bijstellen om de juiste inzet met onze partners te voeren. Dit mede gelet op het bescheiden beschikbare budget voor het Uitvoeringsprogramma. Het lopende Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023 is samengesteld op basis van vier actielijnen, waarvan we de voortgang continu monitoren.

- Actielijn 1: Partnerschap bij uitvoering van knooppuntenprojecten. Deze actielijn gaat over het ontwikkelen van knooppunten met externe partijen.

- Actielijn 2: Stimuleringsregeling verbetermaatregelen knooppunten. Met gerichte subsidies zorgen we dat verbetermaatregelen bij knooppunten een extra impuls krijgen. Deze subsidietrajecten zijn vaak gecombineerd met

andere Uitvoeringsprogramma's zoals Fiets, Smart Mobility en Versnelling Woningbouw.

- Actielijn 3: Verbinden van ruimtelijk programma aan modaliteiten. Deze actielijn gaat over de koppeling tussen de ontwikkeling van woningbouw en de knooppuntenprojecten. Dit gebeurt zowel intern binnen de provincie als extern met stakeholders zoals de NS, ProRail, regio Utrecht en het Rijk.

- Actielijn 4: Kennisdelen, onderzoek en monitoring. Dit betreft het op orde hebben en houden van data voor de monitoring van doelstellingen. Een belangrijk onderdeel is het beschikbaar hebben van een overzicht van (verwachte) bestedingen.

Belangrijkste resultaten tot nu toe: een opsomming per knooppunt

Tabel 1 hieronder vat samen op welke knooppunten we, via één of meerdere actielijnen, tot nu de focus hebben gelegd in het Uitvoeringsprogramma. De tabel geeft de belangrijkste resultaten weer per gemeente in alfabetische volgorde. De actualisering met behulp van &Morgen heeft niet tot aanpassingen geleid in focuslocaties. Deze selectie van 13 knooppunten/clusters is vooral een resultante van de synergie met onze partners. In veel gevallen wordt het Handelingsperspectief als methodiek toegepast. Deze standaardmethodiek voor de analyse van knooppunten bestaat uit 3 stappen: 1) in kaart brengen van de knoop, 2) beeldvorming toekomstige knoop en 3) verdiepend onderzoek. De analyse van een knooppunt op basis van deze methodiek behelst de aspecten plaats, knoop, mobiliteit en mens. Het Handelingsperspectief wordt ook veel toegepast bij onze partners, zoals bij NS en ProRail. Ook sluit deze methodiek aan bij het landelijke beleid van het Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040 (TBOV 2040).

KANSRIJKE KNOOPPUNTEN	BESCHRIJVING	BEREIKTE MIJLPALEN <i>met tussen haakjes geplande mijlpalen</i>
Abcoude	Uitvoering van quick-win maatregelen in samenwerking met gemeente, NS en ProRail met subsidie van provincie: uitbreiden fietsenstalling, Park+Ride en DRIS-voorziening. Mogelijk vervolg in 2023.	Quick-win-maatregelen uitgevoerd in maart 2022. (Start proef lijn 120 via station Abcoude in december 2022)
Amersfoort Centraal	Focuslocatie in Toekomstbeeld OV 2040. Een belangrijk doel is de transitie van een overstapknoop naar een verblijfsknoop met toepassing van het Handelingsperspectief als methodiek. Hierbij spelen diverse opgaven vanuit onder andere de stedelijke inrichting (stationspleinen zuid en noord), verstedelijkingsopgave, wagenwerkplaats, vergrote stationshal, traverse west en zero-emissie busvervoer.	Het Handelingsperspectief voor Amersfoort Centraal is uitgevoerd en in november 2021 afgerond. Hierin zijn de opgaven voor knooppunt Amersfoort Centraal globaal in beeld gebracht. (De analyse wordt nu gezamenlijk uitgewerkt tot een ambitiedocument, dat als een Programma van Eisen (PvE) dient. De planning is om het gezamenlijke ambitiedocument in april 2023 gereed te hebben)
Breukelen (Regiopoort)	Locatie met grote potentie in een mix van wonen en werken op langere termijn. Op korte termijn investeren in de omgevingskwaliteit en verbeteren van het functioneren van de Park+Ride, waarvoor een projectleider wordt aangesteld. Het Handelingsperspectief is toegepast als methodiek.	In augustus 2022 zijn stappen 1 en 2 van het Handelingsperspectief afgerond. Op 13 september 2022 oplevering Strategische Verkenning Breukelen. (Omstreeks deze brief, eind september, is er een vervolgesprek met gemeenten, NS, ProRail, RWS over de planning van de verdere visievorming, ontwerp openbare ruimte en realisatie parkeerverbeteringen en regulering)

KANSRIJKE KNOOPPUNTEN	BESCHRIJVING	BEREIKTE MIJLPALEN met tussen haakjes geplande mijlpalen
Bunnik (Regiopoort)	Integrale gebiedsvisie, waarvoor de gemeente zelf verzoek doet bij Programma Binnenstedelijk. Provincie ondersteunt de burgerparticipatie. Mogelijk komt er een intentieovereenkomst. Het Handelingsperspectief wordt toegepast als methodiek.	Het Handelingsperspectief wordt momenteel (eind september) afgerond. (Eind dit jaar dient de integrale gebiedsvisie gereed te zijn)
Gooicorridor Weesp-Hilversum-Amersfoort/Utrecht	In samenwerking met de provincie Noord-Holland vindt uitwerking plaats van de stations op deze corridor met de deelprojecten Actieprogramma, Handelingsperspectief en Ketenmobiliteit. Ook participeert de provincie in de studie 'Hubstrategie Gooicorridor' waarbij locaties voor Hubs met Park+Ride, Park+Bike en Hoogwaardig Openbaar Vervoer-haltes worden onderzocht.	Begin 2022 hebben Gedeputeerde Staten het Actieprogramma vastgesteld (behandeld in commissie M&M 9 maart 2022). Medio 2022 is Handelingsperspectief Soesterlijn opgesteld. Momenteel (eind september) wordt een Gooicorridor-middag gepland waarin onder andere het Uitvoeringsprogramma wordt geactualiseerd. (De Hubstrategie Gooicorridor wordt onderzocht in de periode september 2022 – februari 2024, waarna een haalbaarheidsonderzoek volgt tot aan de zomer 2023)
Lopikerwaard U-Liner corridors	Samen met gemeenten opstellen van een Uitvoeringsagenda U-Liner Lopikerwaard als verdieping op het vastgestelde OV-Netwerkperspectief 2025-2035. De knooppunten IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Lopik worden in de aanpak meegenomen.	In december 2022 vaststelling Uitvoeringsagenda Lopikerwaard door Gedeputeerde Staten. (Daarna uitwerking overige U-Liner corridors en bijbehorende knooppunten)
Meerkerk	Verbeteren kwaliteit overstaphub als onderdeel van uitwerking Bus Rapid Transit-corridor Breda – Gorinchem – Utrecht (BGU).	In het voorjaar 2022 onderzoek naar maatregelen op de middellange termijn (tot 2030) gereed. Intentieovereenkomst BGU-corridor onder regie van het Rijk vastgesteld in maart 2022. In de Statenbrief van 10 mei 2022 'Kwaliteitsimpuls OV Breda-Gorinchem-Utrecht' hebben we u over de bestuurlijke afspraken geïnformeerd. Momenteel zijn we bezig om een projectleider vanuit de provincie voor de Breda-Gorinchem-Utrecht-studie te werven.
Nieuwegein City	Verbeteren kwaliteit tram-/busstation met o.a. overkapping en laadinfrastructuur voor bussen. Provincie draagt €300.000 bij.	Momenteel vindt uitwerking van het Voorlopig Ontwerp plaats. (Oplevering tram-/busstation moet plaatsvinden medio 2025, voor aanvang nieuwe concessies).
Rhenen	Verkenning knooppuntontwikkeling op basis van de methodiek Handelingsperspectief, mogelijk met verplaatsing van haltes. Op basis van de uitkomsten wordt gekeken wat vervolgstappen zijn, waaronder een subsidieaanvraag.	Momenteel (september 2022) gaat stap 1 van het Handelingsperspectief in uitvoering.

KANSRIJKE KNOOPPUNTEN	BESCHRIJVING	BEREIKTE MIJLPALEN met tussen haakjes geplande mijlpalen
Utrecht regionale stations: Leidsche Rijn, Zuilen, Overvecht, Vaartsche Rijn	In samenwerking met de gemeente Utrecht aanpak van deze regionale stations op basis van het Handelingsperspectief. Voor station Leidsche Rijn wordt een extra stop voor de Intercity Utrecht – Leiden onderzocht onder leiding van de gemeente Utrecht.	Voor de zomer 2022 heeft een schouw plaatsgevonden op bijna alle Utrechtse stations (Lunetten, Vaartsche Rijn, Overvecht, Leidsche Rijn, Terwijde en Vleuten). Dit in samenwerking met de gemeente, ProRail en NS. Het voornemen is om voor alle stations (met uitzondering van Utrecht Centraal) het Handelingsperspectief toe te passen. Als pilot is dit al gedaan op station Zuilen en voor Overvecht is dit later dit jaar gepland. Vervolgens komen in 2023 de stations Leidsche Rijn, Zuilen en Vaartsche Rijn aan bod.
Veenendaal Centrum	Integrale gebiedsvisie in samenwerking met de gemeente op basis van het Handelingsperspectief. Ontwikkelperspectief is in wording.	Momenteel (september) vindt afronding van de integrale gebiedsvisie inclusief toepassing van het Handelingsperspectief plaats. (Begin oktober worden ambtelijke vervolgstappen gepland)
Vianen Lekbrug (Regiopoort)	Er vindt uitvoering plaats van korte termijn-maatregelen die het comfort van reizigers verbeteren, zoals looproutes, wachtruimtes en fietsplekken. Daarnaast brengen we grotere maatregelen in kaart tot 2030, vooruitlopend op de Bus Rapid Transit-studie Breda-Gorinchem-Utrecht (BGU). Vianen vervult hierbij een rol als stadsgewestelijke hub.	Korte termijn-maatregelen zijn momenteel in uitvoering. Intentieovereenkomst BGU-corridor onder regie van het Rijk vastgesteld in maart 2022. In de Statenbrief van 10 mei 2022 'Kwaliteitsimpuls OV Breda-Gorinchem-Utrecht' hebben we u over de bestuurlijke afspraken geïnformeerd. Momenteel vindt werving van een projectleider vanuit de provincie voor de Breda-Gorinchem-Utrecht-studie plaats.
Woerden (Regiopoort)	Visieontwikkeling station Woerden en omgeving (Middelland, Snellerpoort) inclusief woningbouw. Ingediend door de gemeente voor Aanpak 2030 (U Ned). Het Rijk betaalt 10 miljoen euro mee aan de bereikbaarheid rond Poort van Woerden. Het op orde krijgen van fiets- en OV-infra hoort hierbij.	Eind 2019 Handelingsperspectief opgesteld en gesprekken gestart over stedenbouwkundige visie stationsgebied. Maart 2021: reactie GS op concept stedenbouwkundige visie, in juni 2021 vastgesteld door de raad. Start ontwerpproces Stationsweg met betrekking tot fietsinfra, busbaan en doorstroming in juli 2022. Momenteel (september) gesprekken over kortetermijnmaatregelen station met gemeente, NS en ProRail.

Tabel 1: Huidige belangrijkste knooppunten in het Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten

Programmabrede resultaten per actielijn

Per actielijn hebben we naast locatiegebonden resultaten zoals per knooppunt weergegeven in tabel 1 ook de volgende programmabrede resultaten geboekt.

Actielijn 1 partnerschap bij uitvoering van knopen

In de uitvoering van Multimodale Knooppunten zijn we integraler gaan werken: tegenwoordig wordt knooppuntontwikkeling standaard benaderd vanuit ruimte, mobiliteit en milieu. Intern gebeurt dit in de eerste plaats door een samenwerking tussen Expertiseteam OV (initiator knooppuntontwikkeling), Expertiseteam Mobiliteit, Fiets, Smart Mobility en Strategische Ruimtelijk Ontwikkeling & Coördinatie. Met de gemeente Utrecht geven we knooppuntontwikkeling een specifieke plek in de in ontwikkeling zijnde OV-alliantie. Andere gemeenten hebben we ook uitgenodigd om gezamenlijk op te trekken, ook richting het Rijk. Een voorbeeld hiervan is Regiopoort Woerden met de gezamenlijke visieontwikkeling van het stationsgebied. Verder werken we aan Uitvoeringsagenda's als verdieping op het in voorjaar 2022 vastgestelde OV-Netwerkperspectief 2025-2035, waarin de ontwikkeling van knooppunten op U-Liner-trajecten onderzocht wordt. Op veel locaties NS, ProRail en Rijkswaterstaat belangrijke partners in de ontwikkeling van knooppunten. Een voorbeeld hiervan is station Leidsche Rijn, waarbij de gemeente Utrecht met NS de kansen en mogelijkheden onderzoekt voor een stop van de Intercity Utrecht - Leiden. Vanuit de provincie participeren we met in het kaart brengen van de mobiliteitseffecten op stedelijk/regionaal niveau.

Actielijn 2 stimuleringsregeling verbetermaatregelen knooppunten

Naast subsidietrajecten hebben we in de afgelopen jaren een actieve rol gehad in een aantal relatief eenvoudige en zichtbare maatregelen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om verlichting, duidelijke looproutes ('wayfinding'), reisinformatie, watertappunten en (overdekte) wachtruimten. We zien dat verblijven op het knooppunt aangenamer wordt door deze relatief eenvoudige mobiliteitsmaatregelen. Deze quick-wins passen we bijvoorbeeld toe bij de knooppunten Woerden, Nieuwegein, Utrecht Leidsche Rijn en Utrecht Zuilen.

Actielijn 3 verbinden van ruimtelijk programma aan modaliteiten

Een belangrijke mijlpaal in de integraliteit tussen ruimtelijke ontwikkeling en knooppuntontwikkeling is een afgestemd plan van aanpak met U10 en U Ned. Ook is de samenwerking met NS, ProRail en Rijkswaterstaat geïntensiveerd. De samenwerking op projectniveau is hierdoor verbeterd en processen zijn versneld. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van knooppunt Utrecht Zuilen, waarbij we deelnemen in een gerichte aanpak om de verbinding tussen het station en de omgeving te verbeteren.

Actielijn 4 kennisdelen, onderzoek en monitoring

Een belangrijke stap in actielijn 4 is de ontwikkeling van een online en offline toolkit met een concreet product- en dienstenaanbod richting gemeenten. Een bijbehorend dashboard is in ontwikkeling. Ook worden jaarlijks schouwen gehouden bij de knooppunten om het aantal voorzieningen te meten en worden klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd (met uitzondering van de coronajaren). Verder is in mei 2022 vanuit het Uitvoeringsprogramma een eigen kennisbijeenkomst Ruimte voor Succes georganiseerd. Het CROW heeft de organisatie ondersteund. Deze bijeenkomst werd in de evaluaties door de bezochte deelnemers (het Rijk, gemeenten, NS, ProRail, collega's vanuit andere Uitvoeringsprogramma's) positief beoordeeld. Na dit succes is besloten om een continu kennisprogramma op te zetten. Tot slot is de beleidsuitwerking P+R vastgesteld door GS.

Les uit de actualisatie: meer regievoering en ondersteuning gemeenten in lokale projecten

Met behulp van adviesbureau &Morgen heeft inzicht opgeleverd over de mogelijkheden om het Uitvoeringsprogramma door te ontwikkelen. Voor de actualisering is ook weer gebruik gemaakt van de methodiek Handelingsperspectief. In het Handelingsperspectief staan onze reizigers centraal in de analyse. Om deze aanpak volledig te maken, hebben wij de driehoek mobiliteit, woningbouw en economie vanuit de Omgevingsvisie toegevoegd. Verder geldt de sturingsfilosofie van de provincie (ook uit de Omgevingsvisie), waar vier categorieën te onderscheiden zijn met betrekking tot de betrokkenheid vanuit de provincie: stimuleren, reguleren, participeren en realiseren. Een belangrijke leidraad daarbij is: 'lokaal wat kan, provinciaal wat moet'. Deze geïntegreerde aanpak stelt ons in staat om knooppuntlocaties te blijven kiezen waar wij vanuit de provincie regie op willen voeren. Onze partners spelen hierin altijd een belangrijke rol. Knooppuntontwikkeling vindt eigenlijk nooit zelfstandig plaats door de provincie, zeker als ruimtelijke ontwikkeling een grote rol speelt. Daarom hebben in het actualisatieproces naast de consultatie van &Morgen vraaggesprekken en werksessies plaatsgevonden met belanghebbenden: lenW,

NS, ProRail, U10, regio Amersfoort, Foodvalley en zes gemeenten. Ook zijn diepte-interviews afgenomen met medewerkers van de provincie bij verschillende afdelingen die zich bezighouden met mobiliteit, woningbouw en/of verstedelijking. De ronde langs stakeholders heeft nog duidelijker gemaakt dat zij graag zien dat de provincie partijen bij elkaar brengt en kleinere gemeenten actief ondersteunt. In veel gevallen hebben gemeenten namelijk onvoldoende personele capaciteit om zelf een actief knooppuntenbeleid te voeren. De provincie probeert hier ondersteuning in te bieden. Hetzij door ondersteuning in kennis of door ondersteuning in de projectuitvoering, bijvoorbeeld met het concretiseren van maatregelen. De provincie kan de kennis die wordt ontwikkeld nog beter ontsluiten voor haar partners, bijvoorbeeld met het delen van succesvolle aanpakken.

Al deze ingrediënten leiden tot een verfijnde aanpak met per knooppunt een duidelijke rol voor de provincie. We ondersteunen gemeenten met lokale projecten en voeren meer regie op de gemeente-overstijgende uitvoeringsprojecten. Dit levert ook belangrijke bouwstenen op voor het in ontwikkeling zijnde nieuwe Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029.

Uitdagingen in de vervolgaanpak

De belangrijkste uitdaging voor de komende periode is om de integrale aanpak beter in te bedden in onze eigen organisatie en met onze partners. Knooppuntontwikkeling vraagt om het actief bij elkaar brengen van agenda's vanuit de verschillende domeinen. Onze ambitie is om knooppuntontwikkeling vast onderdeel van gebiedsontwikkeling te laten zijn. Het voornemen is om ook deze aanpak in het Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029 toe te passen.

Actualisering en meer regievoering van het Uitvoeringsprogramma is een continu proces, waar we het afgelopen jaar extra impuls aan hebben gegeven. Het Handelingsperspectief geldt daarbij als belangrijkste methodiek om te komen tot meer regievoering binnen de gegeven mogelijkheden. Daarmee zetten we onze energie nog effectiever in.

Hopend u met deze Statenbrief voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd,

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen